

DUV i Mellersta Nyland r.f.

Tian - en möjlighet

En utvärdering av allaktivitetscentret Tian
1996-1998

Christina Gullqvist

DUV i Mellersta Nyland r.f.

Tian - en möjlighet

En utvärdering av allaktivitetscentret Tian
1996-1998

Christina Gullqvist

Tian - en möjlighet

En utvärdering av allaktivitetscentret Tian 1996 - 1998

Christina Gullqvist

1999

Utgiven av:

De Utvecklingsstördas Vål i Mellersta Nyland r.f.

Tölögatan 27 A 15, 00260 Helsingfors

Telefon +358 9 494 426

E-post: duvmn@fduv.fi

Innehåll

1. Inledning	2
2. Metod för utvärderingen	3
3. Vad är fritid egentligen?	4
4. De svenskspråkiga utvecklingsstörda i Mellersta Nyland	8
Situationen i kommunerna	8
Organisationer som jobbar med utvecklingsstörda	10
5. Allaktivitetscentret Tian	12
Hur blev Tian till?	12
Hur ser det ut på Tian?	14
Vem jobbar med Tian?	15
Vad kostar Tian?	16
Vad gör man på Tian?	17
"Öppet hus"	17
Fritidsklubbarna/grupperna	19
Övrig verksamhet	20
6. Slutsatser	20
7. Ystäväntupa	23
Tian och Ystäväntupa - en jämförelse	24
8. Vad behövs för att man ska komma till Tian?	24
Information	25
Intresse	27
Förbindelserna och de ekonomiska förutsättningarna	27
Färdtjänst	28
Tid	29
Trygghet och stöd	29
9. Slutord och utvärdering	30
Effektivt utnyttjande	30
Ålderstypisk verksamhet	31
Stödpersonsverksamhet	32
Information och marknadsföring	34
Uppföljning	34
Allaktivitetesprojektet och självständigt boende	35

Källförteckning

- Bilaga 1:** Styrelsen för De Utvecklingsstördas Väl i Mellersta Nyland r.f.
Sammansättning åren 1996-1998.

1. Inledning

Tian är De Utvecklingsstördas Väl i Mellersta Nyland r.f:s (DUV) allaktivitetscenter i Helsingfors. Till Tian kan utvecklingsstörda och deras vänner komma några för att träffa kompisar eller knyta nya bekantskaper. Då det är "öppet hus" på Tian kan man få t.ex. kaffe med dopp precis som på vilket café som helst. Det går också bra att titta på TV eller video, lyssna på musik, läsa en tidning eller spela något spel, t.ex. biljard eller pingis. Det brukar vara "öppet hus" tre kvällar i veckan. Då Tian är öppen finns det alltid personal på plats. Grundtanken har ändå varit att de utvecklingsstörda själva så långt som möjligt ska ta ansvar för verksamheten.

På Tian träffas också några fritidsklubbar. Det ordnas också bland annat disco, temakvällar och möten på Tian.

Penningautomatföreningen (PAF) har beviljat projektbidrag för Tian för tre år, 1996-1998. Lokalen på Tavastvägen 10 ägs av bostadsstiftelsen ASPA som stöder självständigt boende för handikappade. Nu när det här projektet börjar lida mot sitt slut fanns det ett intresse hos både DUV och finansiärerna att utvärdera verksamheten på Tian. Har Tian fungerat ändamålsenligt? Kunde man göra någonting annorlunda? Hur ska projektet fortsätta? Behövs Tian överhuvudtaget?

Rapporten är långt en beskrivning av Tians ännu korta historia. Avsikten har varit att erbjuda ett beskrivande, men ändå analyserande, material så att läsaren själv ska kunna bilda sig en uppfattning om allaktivitetscentret.

2. Metod för utvärderingen

För att få reda på hur Tian fungerar och vad deltagarna tycker om verksamheten har jag under perioden februari-maj 1998 deltagit i olika tillställningar som ordnats på Tian. Det här brukar kallas för deltagande observation. Det betyder att jag har försökt vara som en av de andra i gruppen och delta i verksamheten på samma villkor som de. Samtidigt som jag varit med på klubbkvällar och "öppet hus" har jag pratat med dem som deltagit i verksamheten och frågat vad de tycker om att vara på Tian. De här intervjuerna har mest liknat helt informella diskussioner. Jag har inte gjort anteckningar under diskussionens gång, utan gjort en sammanfattning efteråt. Den här metoden har sina risker eftersom man är tvungen att lita på sitt minne. Det goda goda är att varken bandspelare eller anteckningsblock stör och distrahera den person man pratar med.

Jag har öppet berättat att jag håller på att göra en utvärdering av Tian och att det är därför som jag är intresserad av vad vederbörande tycker. Jag har gjort det för att ingen ska behöva känna att jag har utnyttjat deras förtroende och använt det som de har berättat till något ändamål som de inte godkänner. Jag kommer ändå inte uppge namn på vem som har sagt vad åsikt utom då personen har talat utgående från sin tjänsteställning eller funktion inom föreningen. Rapporten baserar sig mera på det intryck helheten ger, än på enskilda personers tankar och åsikter. Jag har också pratat med klubbledare och med andra personer som på något sätt har ansvar för verksamheten på Tian.

Jag har gått igenom DUV:s årsberättelser och andra dokument som skrivits om Tian. Jag har också läst många rapporter om forskning som gjorts om utvecklingsstördas fritid. Dessutom har jag med verksamhetsledare Ewa Kepsus hjälp fört statistik över deltagarna på klubbkvällarna med "öppet hus" på måndagar, onsdagar och söndagar i mars och april. Vi har fört statistik över hur många deltagarna har varit, deras ålder och kön, hur de bor (egen lägenhet, hos föräldrarna eller i vilket boende) och hur de har tagit sig till Tian.

Ett annat problem, om man nu kan kalla det så, med en utvärdering av det här slaget, är att det knappast går att objektivt mäta hur Tian fungerar. Det går inte att sätta någon exakt gräns för när verksamheten är lönsam eller acceptabel, så att man till exempel kunde säga att om ett visst antal människor besöker Tian per gång och en viss procent av dem är

utvecklingsstörda, så är verksamheten tillräckligt bra. Det är ju inte heller meningen att Tian ska gå på vinst ekonomiskt också om man naturligtvis kan tänka sig att en meningsfull fritid på längre sikt leder till inbesparingar för samhället.

Det är mera en fråga om hur väl verksamheten fyller målgruppens, alltså de svenskspråkiga utvecklingsstördas, behov och tankar om vad de vill syssla med på sin fritid. Stämmer den officiella målsättningen överens med den egentliga verksamheten? Är ansvariga personer, finansierare och beslutsfattare tillfredsställda? Och framför allt, är det utvecklingsstörda nöjda med verksamheten? Motsvarar den deras behov och önskemål?

3. Vad är fritid egentligen?

Fritiden är för alla människor ett tillfälle för vila, stimulans, glädje, träning och personlig utveckling (Åhlund 1996). Ofta tänker vi på fritiden som den tid då vi inte är i skolan eller arbetar. Man delar också ofta in tillvaron i sömn, hemmasysslor, arbete och fritid. En sådan indelning passar inte så bra för handikappade, som kanske inte alltid har ett arbete. (Nordling, Schleien & Bender saknar årtal)

Fritid är inte heller riktigt det samma som ledig tid. Man får mest ut av sin fritid om det man håller på med är frivilligt och man själv är motiverad, har inre motivation. (Iso-Ahola 1980). Inre motivation betyder att man vill hålla på med en aktivitet för aktivitetens egen skull bara för att man tycker om att göra den saken. Yttre motivation betyder att man håller på med en aktivitet för att få något, själva aktiviteten är inte belöningen, utan den är ett sätt att nå någonting annat. Om du till exempel spelar piano för att du njuter av det kan man säga att du har inre motivation. Om du däremot gör det för att dina föräldrar vill att du ska bli en duktig konsertpianist och du gärna vill göra dem glada, säger man att du spelar piano av yttre motivation. (Iso-Ahola 1980)

Ibland kan den yttre motivationen vara starkast först i början då man börjar med en ny fritidsaktivitet, men för att man ska fortsätta med den är det viktigt att man ganska snart också får inre motivation. Speciellt för utvecklingsstörda, som kan ha svårt att föreställa sig hur någon aktivitet som de inte har prövat på skulle vara, kan det löna sig att i början lite övertala personen att åtminstone pröva. På det sättet får de veta vad saken går ut på och vet då bättre om de tycker om att hålla på med den aktiviteten på sin fritid. (Nordling, Schleien & Bender saknar årtal).

Fritiden är en viktig del av livskvaliteten. För den som har ett arbete kan fritiden fungera som motvikt till det vardagliga livets förpliktelser. För den som inte har ett meningsfullt och stimulerande arbete erbjuder fritiden ändå sociala kontakter och möjligheten att förverkliga sig själv. Ju färre kontakter man har under arbetsdagen och ju tristare den är, desto större är behovet av fritidsaktiviteter (Nordling, Schleien & Bender saknar årtal, Naess 1987, Vesala 1992, Åhlund 1996).

Livskvaliteten berör alla områden i individens liv i växelverkan med samhället. Vad en person upplever som viktigt i sin livskvalitet har mycket lite att göra med hans eller hennes handikapp. Därför är det viktigt att känna till en handikappad persons tankar och känslor för att kunna stöda honom eller henne. (Brown 1988). För att kunna skapa en meningsfull fritid för utvecklingsstörda personer krävs det också att man känner deras tidigare erfarenheter av fritidsaktiviteter (Lörelus, Nilsson, Thorsell & Waller 1978).

För många vuxna utvecklingsstörda har fritiden blivit den tid då de tar igen det de missat i skolgång och socialt umgänge under sin uppväxt. En meningsfull fritid är också en mycket viktig stödfunktion för en lyckad samhällsintegrering. (FDUV 1997). Det är alltså inte alltid lika viktigt att räkna hur mycket eller hur ofta en person gör något på sin fritid, utan hur nöjd han eller hon är med sitt liv. Det finns forskning som visar att både psykisk, fysisk och social stimulans i lagom proportioner är en viktig förutsättning för god hälsa och livskvalitet både på kort och lång sikt. (Nordling, Schleien & Bender, saknar årtal).

Det finns forskning som visar att om man är aktiv som barn och ung, så är det också troligt att man är det som vuxen (Iso-Ahola 1980). Föräldrar och andra fostrare har här en viktig roll när det gäller att socialisera till meningsfull och aktiv fritid. Mycket av

inläringen under barndomen sker genom imitation, modellinläring och identifikation med andras beteende. (Iso-Ahola 1980).

I en finländsk undersökning om vuxna utvecklingsstördas fritid fann man att det hur många fritidsintressen man hade var av stor betydelse för hur nöjd man var med sin fritid. De som var självständigare deltog i färre fritidsaktiviteter. De var också oftare passiva och ensamma på sin fritid. Trots att de hade resurser att klara sig självständigt i många fritidsaktiviteter och även själva till högre grad kunde bestämma vad de gjorde på sin fritid var deras aktivitet mindre. På basen av detta skulle man kunna säga att även om man börjar komma långt med normaliseringsprincipen då det gäller boendeform för utvecklingsstörda, så finns det ännu mycket att göra då det gäller det sociala liv som hör ihop med fritiden. (Vesala 1992)

Utvecklingsstörda är en speciell grupp i samhället då det gäller fritidsaktiviteter. Det är inte alltid lätt för dem att delta i sådan allmän fritidsverksamhet, som till exempel kommunen eller olika föreningar ordnar. De personer som har erfarenhet av flera olika fritidsaktiviteter har större möjlighet att välja, eftersom de vet mer om vad olika aktiviteter innebär (Lörelus, Nilsson, Thorsell & Waller 1978)

Forskning har visat att de största hindren för de utvecklingsstördas fritid är (DUV 1997, Hartama & Salovirta 1987, Nordling, Scheien & Bender saknar årtal, Vesala 1992, Åhlund 1996):

- handikappets svårighetsgrad och tilläggshandikapp
- brist på tillräcklig personlig assistans
- brist på färdtjänst
- brist på kunskap bland beslutsfattare och andra människor i samhället
- överbeskyddande föräldrar och vårdpersonal
- de utvecklingsstörda själva: *de vet kanske för lite om olika möjligheter,
*de kanske inte är motiverade,
*vågar kanske inte ta initiativ till att pröva på nya saker,
*eller de har svårt att tala om vad de vill göra på fritiden helt enkelt för att de inte känner till och kan föreställa sig aktiviteter som de inte har varit med om.

Det är därför viktigt att utvecklingsstörda personer får stöd och möjlighet att pröva på ganska många olika fritidsaktiviteter så att de sedan kan välja vad de själva vill göra (Åhlund 1996). Informationen om fritidsaktiviteter bör därför vara anpassad både till begåvningshandikappet och till personens tidigare fritidserfarenheter (Lörelius, Nilsson, Thorsell & Waller 1978)

Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att fritiden är viktig för alla människor och att den för utvecklingsstörda personer ofta är en viktigare källa till stimulans och sociala kontakter än arbetet. Fritiden behövs för att man ska kunna vila och slappna av, men är också en källa för stimulans.

Fritiden är en viktig del av livskvaliteten. För att en integrering i samhället ska kunna bli så lyckad som möjligt, är det nödvändigt att fästa stor uppmärksamhet vid det dagliga livet och de sociala kontakterna. Det är också viktigt att stöda den utvecklingsstörda personen i att finna någonting som han eller hon tycker om att göra. Det skulle vara bra om man kunde erbjuda sådan fritidsverksamhet som både intresserar och som skulle stöda utvecklingen egenskaper och färdigheter som de behöver för att kunna leva ett så fullvärdigt och självständigt liv som möjligt.

Det är klart att det är viktigt att man har ett arbete som man är nöjd med och trivs där man bor, men det räcker inte. Ju mer förståndshandikappade integreras i samhället och ju mer självständigt de bor, desto mera krävs det att de själva planera sin tid. De måste också själva ta större ansvar då det gäller att få vänner och kontakt med andra människor. Det är viktigt att de som har kontakt med handikappade också känner ansvar för deras lediga tid. En utvecklingsstörd person som inte är van vid att själv ta kontakt med andra människor och själv planera sin tid kan lätt bli isolerad om han eller hon inte får tillräckligt med stöd och uppmuntran.

Den som är utvecklingsstörd har rätt att umgås med icke utvecklingsstörda och ta del av det utbud som finns i samhället, men de som är utvecklingsstörda har också rätt att umgås bara med varandra ibland då de så vill. Fritiden bör utgå från personens individuella behov och önskemål, och vara anpassad till hans eller hennes åldersgrupp. Det är viktigt

för att han eller hon ska vara motiverad och frivilligt ha lust att hålla på med verksamheten. Det är viktigt att det finns ett tillräckligt stort urval att välja ifrån, eftersom alla inte är intresserade av samma saker. Den som är utvecklingsstörd behöver också stöd då det gäller att finna saker att göra och kanske en liten puff för att komma igång. Föräldrar, andra fostrare och boendepersonal har här en viktig uppgift, då man vet att socialiseringen till ett meningsfullt och aktivt liv börjar redan då vi är barn och fortsätter hela livet.

4. De svenskspråkiga utvecklingsstörda i Mellersta Nyland

Situationen i kommunerna

DUV i Mellersta Nyland verkar inom fem kommuner: Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt och Vanda. Uppgifterna nedan grundar sig på den information jag fått av respektive kommun i april 1998. För Esbos och Vandas del har socialarbetare Annika Rönnholm från Omsorgsbyrån i Nyland bistått med uppgifter. Socialarbetare Lisbeth Översti från Kyrkslätt kommun har gett uppgifterna om Kyrkslätt. Socialarbetare Susanne Dahlström från Grankulla stad gav uppgifterna om Grankulla. I uppgifterna för Grankulla ingår även kommunens finskspråkiga utvecklingsstörda. Socialarbetare Gabriella Westerlud från Södra Socialcentralen bidrog med uppgifterna som gäller Helsingfors.

Det är den kommun som registrerats som hemort som har på sitt ansvar att ordna med omsorgen för bland annat utvecklingsstörda. Hemkommunen ändras inte även om det inte i hemkommunen finns en lämplig boendeform och personen därför blir tvungen att flytta till en annan ort.

Ur tabell 1 nedan framgår att de flesta har deltar i någon form av dagverksamhet. De jobbar på arbetscentral eller på någon annan form av skyddad arbetsplats, eller är på dagcenter. Bara några få har arbete på den öppna arbetsmarknaden.

I tabell 2 nedan kan man se att största delen av de utvecklingsstörda i regionen bor hemma hos sina föräldrar. Många bor på något slag av boendeenhet. Några bor i egen

bostad med mer eller mindre stött boende. Några bor i en anstalt av något slag, t.ex. Kårkulla eller Rinnehemmet.

Tabell 1: De svenskspråkiga utvecklingsstörda i Mellersta Nyland enligt boendeform.

Boendeform	Kommun						F
	Esbo	Grankulla	H.fors	K.slätt	Vanda	Tot.	
Hos föräldrarna	22	11	21	10	5	69	35%
Stöd-/lägenhets-/serviceboende	17	3	15	14	9	58	29%
Anstalt	18	6	-	9	5	38	19%
Egen bostad	2	6	14	4	-	26	14%
Familjevård	3	1	-	-	2	6	3%
Totalt	62	27	50	37	21	197	100%

Tabell 2: De svenskspråkiga utvecklingsstörda i Mellersta Nyland enligt form av dagverksamhet.

Dagverksamhet	Kommun						F
	Esbo	Grankull	H.fors	K.slätt	Vanda	Tot.	
Skyddsarbete	35	10	25	20	11	101	51%
Ingen dagverksamhet/okänd	15	11	2	13	6	47	24%
Skola/Daghem	9	6	14	2	4	35	18%
Öppna marknaden/utlokaliserat	3	-	9	2	-	14	7%
Totalt	62	27	50	37	21	197	100%

Organisationer som jobbar med utvecklingsstörda

Det finns i huvudsak tre organisationer på riksnivå som jobbar med utvecklingsstörda: Kehitysvammaliitto - Förbundet utvecklingshämning ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry samt Förbundet De Utvecklingsstördas Väl (FDUV). Kårkulla samkommun svarar för omsorgen av utvecklingsstörda i Svensk-Finland. Samfundet Folkhälsan och Kårkulla samkommun samarbetar då det gäller rehabiliteringen av barn och unga som är utvecklingsstörda. Den utvecklingsstördas hemkommun är skyldig att se till att han eller hon får leva ett fullvärdigt liv liksom andra kommunmedlemmar. Kommunen ska hjälpa den som är utvecklingsstörd att klara sig i det dagliga livet, att själv förtjäna sitt uppehälle samt att se till att han får den vård och omsorg han behöver (L ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, L om service och stöd på grund av handikapp).

Avinstitutionalisering är en ledande trend inom vården av utvecklingsstörda. Man satsar allt mera på den öppna vården för att utvecklingsstörda personer ska kunna leva ett så normalt liv i en så normal miljö som möjligt. De första medvetna utvecklingsdiskussionerna fördes redan i slutet av 1970-talet inom Kårkulla kommunförbund. Jämfört med andra omsorgsdistrikt i hela landet har Kårkulla ett litet antal anstaltsplatser, antalet boendeplatser är större. (Kårkulla kommunalförbund 1992). Kårkulla samkommun har fattat beslut om en nedläggning av vårdhemmet i Pargas. Nedläggningen beräknas vara slutförd år 2004. Omsorgsdistriktet skulle då vara det första i Finland som helt övergår till service i närsamhället, service som är anpassad för den enskilda individen och utgående från de lokala förutsättningarna. Nedläggningen och integrationen i samhället kommer att ställa stora krav på den öppna vården och på dem som känner ansvar för fritidsverksamheten för utvecklingsstörda (FDUV verksamhetsberättelse 1997).

FDUV är ett riksomfattande handikappförbund som fungerar som centralorganisation för de elva lokala DUV-föreningarna. FDUV fungerar som intresseorganisation och språkrör

för utvecklingsstörda och deras familjer. Till de lokala DUV-föreningarnas viktigaste uppgifter hör fritidsverksamheten för utvecklingsstörda.

DUV i Mellersta Nyland rf:s (DUV) verksamhetsfält är Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt och Vanda. Medlemsantalet under år 1997 uppgick till 323 (DUV verksamhetsberättelse 1997). Föreningen arbetar för att:

- förbättra omsorgen för utvecklingsstörda
 - öka de utvecklingsstördas egna påverkningssmöjligheter
 - trygga rätten till möjligast självständigt boende
 - förbättra möjligheterna att erhålla utbildning och arbete som motsvarar intresse och förmåga
 - höja de utvecklingsstördas livskvalitet
 - hjälpa och stöda de anhöriga
- (DUV verksamhetsplan 1998)

DUV står också för verksamheten på allaktivitetscentret Tian. Det är styrelsen för DUV som beslutar om de större linjedragningarna på Tian. I styrelsen sitter föräldrar och anhöriga till utvecklingsstörda. De utvecklingsstörda har även två egna representanter i styrelsen. Utöver verksamheten på Tian har föreningen också annan klubbverksamhet, den ordnar kurser, resor och utflykter. Föreningen ordnar också korttidsvård som rekreation och avlastning i ett hus i Svartå. (DUV verksamhetsberättelse 1997, DUV verksamhetsplan 1998, Mona Johansson 2.3.1998).

5. Allaktivitetscentret Tian

Texten nedan baserar sig på intervjuer gjorda med styrelsemedlem och tidigare ordförande Gunnel Grönlund och nuvarande ordförande Christian Starck.

Hur blev Tian till?

Inom DUV hade man i många år diskuterat att det skulle vara trevligt med egna utrymmen. Fritidsverksamheten för de utvecklingsstörda var nämligen före Tian långt koncentrerad till tisdagskvällar på Topeliusskolan. Situationen upplevdes av många som kaotisk, då flera grupper och mycket varierande verksamhet samlades under samma tak samtidigt. Man ville ha ett annat utbud på verksamhet och möjlighet att erbjuda sysselsättning för utvecklingsstörda mera flexibelt och flera kvällar i veckan.

I början hade man stora visioner om allt från ett eget hus till caféverksamhet. Snart insåg man dock att den typen av verksamhet skulle vara för krävande både då det gäller rent praktiska saker, som hälsovårdsmyndigheternas tillstånd och möjligheterna att få tag på ett sådant hus, och kräva mera än vad de utvecklingsstörda i det läget hade resurser till.

Tanken bakom allaktivitetscentret var, att det skulle bli en öppen samlingsplats för svenskspråkiga utvecklingsstörda, som så att säga utgör en minoritet i minoriteten: de är både finlandssvenskar och handikappade. Idén var att verksamheten skulle vara fri och oorganiserad så långt som möjligt, allaktivitetscentret skulle bli en spontan samlingsplats, ett ställe där man kunde träffa både andra utvecklingsstörda och icke utvecklingsstörda personer. Verksamheten skulle stöda självständigt boende genom att ge en möjlighet till ökade sociala kontakter och träning i social samverkan. Det skulle vara enkelt att ta sig till och från allaktivitetscentret och utrymmena skulle vara handikappvänliga.

DUV hade också försökt med integrering i den så kallade normala fritidsverksamheten genom att ha kontakt med bland annat scouterna och staden. Det hade ändå visat sig vara svårt att få de utvecklingsstörda att känna sig hemma på till exempel ungdomsgårdarna, berättar Gunnel Grönlund. De blev lätt ändå utanför, många utvecklingsstörda kände att

man tittade snett på dem. Det blev lite “vi” och “ni” stämning över det hela och de utvecklingsstörda kom ändå att hålla sig för sig själva. Inom DUV tänkte man att ett allaktivitetscenter skulle kunna erbjuda de utvecklingsstörda en möjlighet att ta emot det övriga samhället i sitt eget utrymme, där de själva hade fördelen av att vara på hemmaplan.

Även om tanken på ett sådant Allaktivitetscentrum har funnits länge inom DUV skulle man kunna säga att Gunnel Grönlund är mamma till Tian. Hon var i många år ordförande för DUV i Mellersta Nyland. I detta arbete med både utvecklingsstörda och deras närstående samt med fritidsledare och annan personal, såg hon ett behov bland de utvecklingsstörda av ett ställe, dit de kunde komma bara för att träffa varandra och andra människor, berättar Christian Starck.

I verksamhetsplanen 1995 skrev styrelsen: “Föreningen planerar att i samarbete med andra svenskspråkiga handikapporganisationer starta ett allaktivitetscenter för handikappade. (...) Detta projekt är dock endast möjligt om Penningautomatföreningen beviljar bidrag”. Verksamhetsberättelsen för 1996 berättar att: “Föreningen planerar att starta ett allaktivitetscenter för utvecklingsstörda personer. Verksamhetscentret är tänkt att fungera som ett ställe dit utvecklingsstörda personer kan komma för att umgås med varandra”. I ansökan till Penningautomatföreningen (PAF) beskrevs verksamheten så här: “Allaktivitets- centrumet behövs för kurser, sociala kontakter och andra dagliga sysselsättningar inom huvudstadsregionen. Ca 70 svenskspråkiga utvecklingsstörda samt ca 50 övriga svenskspråkiga handikappade beräknas vara i behov av dels alternativ dagverksamhet dels möjlighet till samvaro och sysselsättning efter arbetstiden samt på veckoslut. De handikappade ska själva vara med och utforma verksamhetens inriktning”.

DUV sökte första gången om projektbidrag för ett allaktivitetscenter redan 1995, men fick då avslag. Följande år lyckades man bättre. PAF beviljade understöd för allaktivitetsprojektet för unga och vuxna utvecklingsstörda som ett treårigt projekt för 1996-1998. I samma tider fick föreningen ett arv, vilket bidrog till att man ekonomiskt vågade ge sig in i projektet.

Kenneth Broman var Tians första verksamhetsledare. Hans första uppgift blev att finna en lämplig lokal. Han hittade en sådan på Tavastvägen 10 i Polkupyörätukkus gamla utrymmen. Lokalen var då i mycket dåligt skick efter att ha fungerat som partihandel för cyklar och krävde en fullständig grundrenovering. Renoveringen av lokalen stod klar i slutet av 1996, så verksamheten kunde på allvar komma i gång först 1997. Sten-Olof Kallis var arkitekten som planerade renoveringen, så att man kunde få ut det mesta möjliga av lokalen. Den planerades för att bli handikappvänlig, men också trevlig för så många som möjligt. Man ville också bevara de vackra pelare, som ger ett vackert och karaktäristiskt uttryck åt Tian.

Finansieringen ordnades så att lokalen ägs av Asumispalvelusäätiö-Bolagsservicestiftelsen ASPA. ASPA är ett riksomfattande förbund, som tretton olika handikapporganisationer tillsammans har grundat hösten 1995. Bland annat FDUV var med och grundade ASPA, FDUV har också en representant i ASPA:s styrelse genom verksamhetsledaren Mikael Lindholm. ASPA jobbar för att skaffa lämpliga bostäder i normala boendemiljöer åt handikappade personer. Stiftelsen ordnar i samarbete med kommunerna service som stöder boendet och verkar också på annat sätt för handikappades stödda integrerade boende. (ASPA:s broschyr)

ASPA och DUV har ett avtal om lokalen som ger DUV rätten att utnyttja lokalen för sin verksamhet. DUV har lånat en tredjedel av köpesumman för lokalen åt ASPA. DUV står också för de löpande utgifterna, som till exempel bolagshyran. DUV stod också enligt avtalet för renoveringskostnaderna. Om lokalen säljs, får DUV tillbaka en lika stor del av säljesumman som lånet var av köpesumman.

Hur ser det ut på Tian?

Tian har ett bra läge i det centrala Helsingfors, på Tavastvägen alldeles nära Hagnäs torg. Lokalen är 150 kvadratmeter och ligger i gatuplan. Det är bara ett litet trappsteg mellan trottoaren och Tian, så det är lätt för också rörelsehandikappade att ta sig in. På Tian finns också inva-wc. Därför klarar sig även den som är rullstolsbunden bra på Tian.

Då man kommer in i Tian finns det lilla kansliet med skrivbord och telefon genast till höger. Till vänster vid fönstret finns det grönväxter och några små bord med stolar omkring. Där kan man sitta i mindre grupper och prata och till exempel dricka kaffe. Lite längre in finns ett litet, men välutrustat kök. I köket finns det bland annat spis med ugn, kylskåp och frys. Köket fungerar bra för ändamålet. Det går till och med att baka eller laga mat med en mindre grupp.

I lokalen finns också ett större långbord, där man kan sitta i större grupp. Det finns också en soffa och en fotölj, där man kan sitta och slappna av och till exempel se på TV eller video. På Tian finns också en stereoanläggning, som fyller sitt ändamål både på vanliga klubbkvällar och på disco. Där finns också både biljardbord och pingisbord. Där finns också ett piano som man kan spela på när man så vill. Pianot används också av Musikkklubben och på allsångskvällarna.

Utrymmet går att dela med en skjutdörr. Flera olika slag av verksamhet kan därför pågå samtidigt utan att man stör varandra.

Vem jobbar med Tian?

Kenneth Broman fungerade som projektledare och verksamhetsledare för Tian fram till 30.3.1997, då han övergick till andra uppgifter. Det var han som aktivt sökte och fann lokalen för allaktivitetscentret, övervakade renoveringen samt ansvarade för de första månadernas egentliga verksamhet. Han koordinerade verksamheten och såg till att det alltid fanns någon på plats. Styrelsen ansvarade för verksamheten på Tian 1.4.-31.8.98.

Ewa Kepsu anställdes för att ansvara för verksamheten på Tian från och med den 1.9.1997. Hon jobbar som värdinna då det är "öppet hus" eller annan öppen verksamhet, som till exempel disco. Hon planerar också tillsammans med styrelsen och DUV:s verksamhetssekreterare Mona Johansson verksamheten på Tian. Ewa har helhjärtat gått in för att få de utvecklingsstörda att komma till Tian och för att skapa en trevlig stämning på Tian. Ewa har tidigare jobbat bland annat som skolgångsbiträde på Zachariasskolan. Bäst känner hon de unga utvecklingsstörda som hon haft kontakt med i skolan. De som

är lite äldre känner hon inte lika bra. Ewa beskriver själv den direkta kontakten med individen som sin starkaste sida, medan hon finner det svårare att sköta den administrativa delen och marknadsföringen av Tian.

Också Kari Lautjärvi hjälper till på Tian utöver sitt arbete som kontorsbiträde på FDUV:s kansli. På onsdagskvällarna är det ofta Kari som tillsammans med Ewa är värd på Tian. Kari är också med i DUV:s styrelse.

Det är föreningsmedlemmarna som fattar beslut som gäller Tian. De flesta beslut görs av styrelsen, som består av föreningens medlemmar. Både anhöriga och utvecklingsstörda är representerade.

Vad kostar Tian?

Projektet Allaktivitetscentret Tian har hittills varit ett treårigt projekt där DUV beviljats projektpengar av PAF. Med projektpengarna finansieras största delen av utgifterna. DUV står själv för den del projektpengarna inte täcker enligt PAF:s krav på delfinansiering

	PAF bidrag(mk)	Totala kostnader (ca mk)
1996	200 000	220 000
1997	100 000	115 000
1998	200 000	270 000 (uppskattning)

Lokalen kostade ungefär 1 miljon att köpa, DUV stod för en tredjedel av köpesumman. Renoveringen av lokalen kostade omkring 170 000 mk och slukade en stor del av Tians budget för 1996.

Kostnaderna för inredningen och andra grundtillbehör, som t.ex. TV och kärl, rör sig omkring 50 000 mk. Dessutom har det inskaffats video, stereoanläggning, piano och endel andra saker som behövs för att föra det trivsamt att vara på Tian.

De löpande utgifterna för att hålla verksamheten igång består främst av lönekostnader och bolagshyra. Lönekostnaderna för en halvtidsanställd verksamhetsledare för Tian rör sig omkring 60 000 mk i året. Löner och arvoden för övriga ledare kan uppgå till en summa på ungefär 50 000 mk i året. Bolagshyran är ca 30 000 mk i året. Avgifterna för telefon och post kan röra sig omkring 7000 mk per år. Till det kommer utgifterna för information och marknadsföring, för vilket DUV budgeterat ungefär 14 000 mk för år 1998. Utöver den rena grundverksamheten tillkommer också kostnader för bland annat material, artister och mat. Det kan röra sig omkring 30 000 mk i året.

Eftersom Tian nu är renoverad och det mesta av de nödvändiga tillbehören är anskaffade, kommer DUV inte i fortsättningen ha så stora kostnader för själva lokalen. De största utgiftsposterna kommer troligtvis att vara löner och arvoden samt andra löpande kostnader, som t.ex. bolagshyran. Det betyder att det nu kunde bli möjligt att satsa mera på att utveckla själva verksamheten, på information, uppsökande verksamhet m.m.

Vad gör man på Tian?

“Öppet hus”

På måndagar, onsdagar och söndagar brukar det vara “öppet hus” på Tian. Då kan vem som helst komma för att göra någonting - t.ex. träffas, dricka kaffe med dopp, lyssna på musik - eller göra ingenting. Ofta finns det ändå något slag av verksamhet. Under mars-maj 1998 stod bland annat följande saker på programmet:

Måndagar: “Läslustan”: högläsning av dikter, en spännande bok eller LL-bladet.

Onsdagar: Pyssel, film, disco, pingis, besök till brandstationen, disco.

Söndagar: Matlagning och bakning, tillagning av kort till morsdag, besök av inbjuden gäst, allsång.

Då det är “öppet hus” finns verksamhetsledaren Ewa Kepsu på plats. Ibland är Kari Lautjärvi värd, på onsdagar är det ofta Kari som står för programmet.

Tabell 3: Besökare på Tian under mars-april 1998.

	måndagar		onsdagar		söndagar		Totalt
	kvinna	man	kvinna	man	kvinna	man	
mars	11	15	5	7	9	7	54
april	4	12	9	14	3	1	43
Totalt	15	27	14	21	12	8	97

Det är ungefär 30 personer som regelbundet minst varannan månad besöker Tian. Av dem är 14 kvinnor. Populärast är disco. Då det ordnades disco var antalet besökare ungefär 10 i mars och april då man inte hade levande musik. Om det finns en orkester som spelar kan antalet besökare vara över 20. Måndagarnas "Läslusta" har en intresserad grupp människor som kommer nästan varje gång.

Tabell 4: Antalet besökare i medeltal på respektive veckodag under mars-april 1998.

	antal besök i medeltal
måndag	5
onsdag	2 (discokvällarna ej medräknade)
söndag	3

Av besökarna bor 70 % på boende, övriga 30 % bor i egen lägenhet eller hos föräldrarna. Boende-enheterna i Kyrkslätt, Vederkärrsstigen och Andelslagsvägen är bäst representerade.

Ungefär 60 % av besökarna kommer med taxi. Några kommer självständigt med allmänna fortskaffningsmedel, någon enstaka eskorteras av en familjemedlem.

Besökarnas ålder varierar från ca 9-60 år. Medelåldern är omkring 32 år.

Handikappgraden är varierande. De riktigt gravt handikappade har inte ännu funnit Tian som sin samlingsplats, men de flesta som besöker Tian behöver ändå ganska mycket praktisk hjälp, både beroende på tilläggshandikapp men också för att de är vana att få det.

Fritidsklubbarna/grupperna

Under hösten 1996 och våren 1998 har "Läslustan", Musikgruppen, Konstgruppen och Teatergruppen träffats på Tian.

"Läslustan" träffas på måndagar mellan 18.30 - 20.00. Gruppen har ungefär fem stammedlemmar, som är med nästan varje gång. Ibland kommer det med någon annan också. På "Läslustan" läser Ewa Kepsu tillsammans med gruppen någon bok eller tidning de tillsammans valt. De brukar också ta en paus i läsandet för att dricka kaffe eller någonting annat och bara prata allmänt med varandra. De som deltar är litteraturintresserade personer, som verkar ha blivit en väl sammansvetsad grupp som trivs och har roligt tillsammans. Tillfälliga besökare tas väl emot.

Både musikgruppen och konstgruppen träffas på tisdagar kl. 18.30-20. Grupperna träffas alltså samtidigt på Tian. De får då också tillfälle att njuta av varandras skapande verksamhet, av både konst och musik.

Musikgruppen leds av Curre och Ninnu Boucht. Gruppen har fyra medlemmar som tycker om musik. Musikgruppen brukar sjunga och spela tillsammans. Man kan vara med och göra musik, det går också bra att sitta i soffan och lyssna och kanske samtidigt bläddra i en tidning. Ibland lyssnar musikgruppen på skivor eller leker kanske "Levyraati". Gruppen njuter av musiken, stämningen är avslappnad och mysig. I musikgruppen kan också gravt handikappade delta.

Konstgruppens ledare är Erika Winter och Marika Haglund. Gruppen har fem medlemmar. Gruppen gör fina konstverk, de klipper och klistrar och målar. De har bland annat gjort roliga bollansikten och spännande TV-apparater. Ledarna kommer med idéer och hjälper till om det behövs.

Teatergruppen har träffats på söndagseftermiddagarna. Ledare är Michaela Hasán och Nora Blomqvist, Priska Elmiger från Schweiz har också varit med. Med i gruppen är fem

dramaintresserade utvecklingsstörda personer. Gruppen har övat in en fin pjäs, som heter "Himmel på jorden". Den hade en mycket lyckad föreställning för imponerade släktingar och vänner på Tian, och det har på många håll framförts önskemål om en repris.

Övrig verksamhet

På Tian ordnas det i föreningens regi också fester, lopptorg, möten av olika slag samt barnparkering. Det har också ordnats temakvällar, ibland med någon inbjuden gäst. Några gånger har utrymmena också uthyrts till utomstående.

På lördagar har det då det funnits intresse och behov ordnats så kallad barnparkering på Tian. Föräldrar har då möjlighet att hämta sina barn till Tian, där det finns en vuxen person som kan passa barnen medan föräldrarna till exempel går på stan och shoppar.

6. Slutsatser

Det verkar inte fungera så bra med att ordna "öppet hus" utan något speciellt program. Om det inte är någonting extra på programmet är antalet besökare mycket litet, det har hänt att det inte kommer någon alls. Även om besökarantalet inte är så stort är samvaron kvalitativt sett mycket god. Grupper för utvecklingsstörda ska kanske inte heller vara alltför stora för att det ska kännas tryggt och varje deltagarna ska kunna få det han eller hon behöver. På Tian finns det tid för alla och individuella önskemål och behov beaktas så långt det bara är möjligt.

Tanken att de utvecklingsstörda skulle se Tian som ett ställe där man kan träffas utan att göra något speciellt verkar inte ännu ha förverkligats. Man kommer till Tian för att gå på disco, lyssna på högläsning eller delta i ordnade aktiviteter som intresserar en. De som besöker Tian verkar trivas bra där. De flesta känner varandra. De flesta visade också intresse för mej som nytt ansikte då de träffade mig första gången och tog spontant kontakt, eller ville gärna diskutera om det var jag som tog initiativet. De som skulle vilja besöka Tian oftare än de gör uppgav som hinder att deras färdtjänstresor inte räcker till

allt eller att de också deltar i arrangerad fritidsverksamhet på annat håll som försigår samtidigt.

I fritidsklubbarna får man vara tillsammans regelbundet och hålla på med någonting man tycker om. Man kan lära sig någonting nytt och utveckla sina färdigheter, man får träffa andra utvecklingsstörda och man får ha kontakt med ledarna. Dessutom kommer man bort hemifrån, för att bara nämna några av de positiva sakerna med att vara med i en fritidsgrupp. Det känns också tryggt med en regelbundenhet och förutsägbarhet. Man träffas alltid på samma plats, aktiviteten börjar och slutar vid en viss tidpunkt precis som man är van vid. Det är alltid någon som har ansvar för aktiviteten, som har planerat vad man kan göra. För att man ska kunna må bra det är också viktigt att få hålla på med någonting, ha en hobby, som man tycker om och trivs med.

Tian fungerar väl som lokalitet för de grupper som brukar träffas där. Säkert kunde även andra grupper och klubbar ha stort utbyte av att träffas på Tian. Det skulle vara viktigt att veta vad de utvecklingsstörda är intresserade av och hurdana klubbar eller grupper de skulle vilja att det ordnades, så att DUV bäst skulle kunna tillfredsställa sina medlemmars önskemål. Då grundidéen med Tian är att stöda självständigt boende, kunde det löna sig att fundera på också sådana klubbar som direkt skulle stöda den här målsättningen.

Det verkar ändå helt tydligt finnas ett behov av individuell fritid vid sidan av klubbverksamheten. Det kan nämligen finnas en risk att klubbverksamheten börjar påminna den utvecklingsstörda om hans eller hennes arbete med verksamhet som är styrd på samma sätt, och med liknande krav, som den ordnade dagverksamheten.

Den som är utvecklingsstörd träffar ofta samma personer på fritiden som i arbetet, personer som också är deras lärare eller arbetsledare. Det kan då bli svårt att dra en gräns mellan arbete och fritid. Då de jämnåriga den utvecklingsstörda träffar under fritiden också ofta är andra utvecklingsstörda med samma begränsade erfarenheter, är det inte lätt för dem att träffa jämnåriga icke-utvecklingsstörda, som skulle kunna ge nya intryck och erfarenheter.

Utrymmena på Tian fungerar bra som festutrymmen också för handikappade personer. Fester som ordnats är bland annat Vårfest, Julfest samt då förstås Disco. På festerna har också anhöriga och vänner varit med. På discokvällarna har de igen haft möjlighet att träffa andra utvecklingsstörda i samma ålder. Icke utvecklingsstörda personer har inte egentligen varit med på disco, utom som av DUV vidtalad stödperson eller som medlem i orkestern. Då föreningen har ordnat lopptorg på Tian har även förbipasserande fotgängare tittat in, lockade av de öppna dörrarna skyltningen utanför.

Som mötes- och festlokal fungerar Tian mycket bra, eftersom trafikförbindelserna är goda och lokalen är handikappvänlig.

Möjligheten till barnparkering har inte utnyttjats så flitigt, under tiden våren 1998 har barnparkering ordnats bara en gång. Det har också visat sig vara problematiskt att vid behov hitta någon person som har möjlighet att passa barnen på lördagar. Man kan fråga sig om det faktiskt inte finns intresse bland föräldrar till de utvecklingsstörda för avlastning av den här typen, eller om informationen trots allt inte nått fram.

Ewa Kepsu uppskattar att hon ensam klarar av att ta emot mellan fem och tio personer på Tian. Hur många hon kan ta ansvar för är förstås beroende på hur gravt handikappade besökarna är och hur mycket övervakning och hjälp de kräver. För att Tian ska kunna fungera enligt en "öppet hus" princip i större skala än nu skulle det behövas flera stödpersoner som har möjlighet att ställa upp på Tian mer eller mindre regelbundet, eftersom det är svårt att uppskatta hur många det kan tänkas komma. Det skulle vara viktigt för att det skulle kännas tryggt för alla parter, men också för att de utvecklingsstörda skulle få möjlighet att träffa lite nya människor. Det känns inte alltid så stimulerande för dem att komma till Tian för att träffa samma människor som de kanske bor eller arbetar med. Det skulle kanske till och med öka de utvecklingsstördas intresse att komma till Tian.

Det skulle också vara ett ypperligt tillfälle för icke utvecklingsstörda ungdomar att göra en viktig insats och samtidigt lära sig mera om utvecklingsstörda och träna sig i att umgås med människor som är annorlunda. Kunde studeranden på någon läroinrättning vara intresserade av att under till exempel under en termin delta i frivillig verksamhet?

7. Ystävântupa

Ystävântupa är den finska föreningen Kehitysvammatuki 57 ry:s träffpunkt för utvecklingsstörda i Helsingfors. Ystävântupa har funnits i ungefär åtta år. Det är "öppet hus" på Ystävântupa på onsdagar klockan 14-20 och på söndagar klockan 13-16. Andra dagar har man klubbverksamhet i lokalen, bland annat magdans och Teinitupa, som är öppet bara för tonåringar.

Marja Savolainen ansvarar för verksamheten på Ystävântupa. Enligt henne är det ungefär 20 utvecklingsstörda personer per kväll. Stamgästerna, som kommer ofta, är ca 20-30 personer. Det är totalt ungefär 200 personer som då och då besöker Ystävântupa. Kehitysvammatuki 57 har mellan 750 och 800 medlemmar.

Förutom Marja Savolainen finns det alltid två frivilliga personer som hjälper till på Ystävântupa. Det finns en lista på de som frivilligt ställer upp, det blir ungefär en gång i månaden som den som är frivillig stödperson får ställa upp.

Nästan alla som besöker Ystävântupa kommer dit självständigt med buss eller spårvagn. På Ystävântupa anser man sig inte ha möjlighet att ta emot sådana som är så gravt handikappade att de behöver hjälp för att klara sig på Ystävântupa.

Tian och Ystävântupa- en jämförelse

Också för Ystävântupa tog det sin tid innan de utvecklingsstörda började hitta till stället och se det som sin spontana samlingsplats. På finskt håll bara i Helsingfors finns det också så många flera utvecklingsstörda än vad det finns finlandssvenska utvecklingsstörda i hela Mellannorrland helt enkelt för att det finns flera människor med finska som modersmål.

Det går alltså inte att direkt jämföra Tian och Ystävântupa eftersom befolkningsunderlaget är så mycket mindre på svenskt håll. Man kan knappast någonsin räkna med att Tian skulle få lika många besökare som Ystävântupa, om målgruppen

endast är svenskspråkiga utvecklingsstörda. Om man har intresse av att inbjuda också finskspråkiga till verksamheten på Tian, kunde det vara skäl att samarbeta med Ystäväntupa gällande öppethållningstiderna, så att båda ställena inte har "öppet hus" samma dagar.

Till Tian har utvecklingsstörda kunnat komma oberoende av hur gravt handikappade de är. De som besöker Ystäväntupa förväntas vara mycket självständiga. Då man på Tian är beredd att ta emot även gravt handikappade, ställer det helt andra krav både på lokalen, personalen och gruppernas möjliga storlek. Det är säkert både befogat och viktigt att bibehålla Tian som en samlingspunkt för utvecklingsstörda oberoende av hur gravt handikappade de är, framför allt därför att de som har ett svårare handikapp stöter på ännu större svårigheter att delta i den så kallade normala fritidsverksamheten i samhället och därför faktiskt behöver sin ordnade fritidsverksamhet.

8. Vad behövs för att man ska komma till Tian?

För att utvecklingsstörda ska komma till Tian måste åtminstone följande saker beaktas:

- Informationen: man bör känna till vad Tian är och vad som händer på Tian.
- Intresse: Tian och verksamheten där bör upplevas som intressant och attraktiv.
- Förbindelserna: det bör vara lätt att ta sig till och från Tian.
- Ekonomiska förutsättningar: tillräcklig färdtjänst och rimliga priser.
- Tid: man kan inte ha någonting annat för sig då det ordnas en tillställning.
- Tillräckligt stöd och trygghet: hjälp med att välja vad man vill göra, positiv attityd hos närstående och boendepersonal, hjälp att ta sig till och från platsen likväl som tillräckligt med stöd då man är på Tian, så det känns tryggt både för den utvecklingsstörda och dem som känner ansvar för honom eller henne.

Information

En grundförutsättning för att man ska komma till Tian är att man vet om vad Tian är och vad som händer där. Information om fritiden som riktar sig till utvecklingsstörda bör komma i god tid och vara anpassad till personens utvecklingsnivå. Det är också viktigt att hitta rätt kanaler för att förmedla information. Den som är utvecklingsstörd behöver ofta hjälp med att gå igenom sin post och läsa den. Det kan också vara bra att få diskutera med någon om vad som erbjuds för att göra det lättare att välja.

Programmet för verksamheten på Tian planeras nu för en månad i taget och skickas ut till medlemmarna i föreningens DUV-info, som också utkommer ungefär en gång i månaden. Föreningen har också informerat om Tian genom FDUV:s tidning Gula Pressen och i Hufvudstadsbladets Agenda-spalt. Dessutom har allaktivitetscentret presenterats i FPA-bladet och i lokaltidningen Kallio ja ympäristö. Tian har också i maj 1998 presenterats i FDUV-tidningen Läka och Lära.

Kari Lautjärvi har bland annat besökt ett boende för att berätta om Tian och fick då svara på de många frågor som boendepersonalen hade. Det har också ordnats ett samarbetsmöte på Tian om fritiden. Då deltog representanter för Kårkulla samkommuns omsorgsbyrå, DUV, FDUV och boendepersonalen. Ewa Kepsu brukar ringa runt till folk och påminna om vad som händer på Tian. Man har också varit i kontakt med den finska föreningen Kehitysvammatuki 54, för att inbjuda dem till verksamheten. Man har också med mindre framgång försökt få i stånd samarbete med andra handikapporganisationer.

Information om fritiden som riktar sig till utvecklingsstörda bör komma i god tid och vara anpassad till personens utvecklingsnivå. En månad i förväg, som informationen i DUV-infot, är säkert tillräckligt för att man ska kunna planera sin fritid. Programmet är tydligt och lätt att läsa.

Det är också viktigt att hitta rätt kanalen för att förmedla information. Läser de utvecklingsstörda DUV medlemmarna sin föreningstidning själv eller går någon annan igenom deras post? Den som är utvecklingsstörd behöver ofta hjälp med att gå igenom

sin post och läsa den. Det kan också vara bra att få diskutera med någon om vad som erbjuds för att göra det lättare att välja.

För att enligt föreningens målsättning stöda självständigt boende skulle det vara viktigt att erbjuda de utvecklingsstörda möjligheter att träffa nya människor och få nya intryck av vad man kan föra på fritiden. Om man vill locka även icke utvecklingsstörda personer till Tian gäller det att finna sätt att nå dem. Föräldrar och syskon till utvecklingsstörda har inte ännu i någon stor skala tagit del av verksamheten på Tian. Den som inte är föreningsmedlem deltar knappast i den öppna verksamheten på Tian om det inte görs specialarrangemang. Även om det finns en annons som informerar om verksamheten i t.ex. Hufvudstadsbladet, som når även den finlandssvenskar som inte är medlemmar i DUV, så är det inte så värst troligt att de känner sig kallade att delta. Det är mycket möjligt att de uppfattar informationen som föreningens inre information till sina medlemmar. Det är också möjligt att de föreningsmedlemmar som inte är utvecklingsstörda inte känner sig intresserade av att delta i "öppet hus" verksamheten i den form som den ordnas på Tian. De kanske har andra kanaler för att umgås med sin utvecklingsstörda familjemedlem och ser därför Tian mera som ett ställe där de utvecklingsstörda kan träffa varandra. De personer som jag har pratat med på Tian skulle igen gärna träffa icke utvecklingsstörda människor på Tian, även om de nog tycker att det är roligt att träffa gamla bekanta också.

Det är också viktigt att informationsgången löper bra mellan dem arbetar på Tian och styrelsen, som beslutar om de större linjedragningarna inom verksamheten. De som sitter i styrelsen gör allt arbete för Tian på sin fritid och på frivillig basis, och även om de ansvarsfullt och helhjärtat jobbar för DUV och Tian, har de ändå inte samma möjligheter och lika mycket tid att satsa på Tian och de utvecklingsstördas fritid som de som är anställda för att sköta verksamheten. De som är anställda har därför inte riktigt samma kontakt med sin arbetsgivare som om de var anställda på ett företag eller en större organisation med en klart definierad överordnad. Det här behöver naturligtvis inte vara något problem om utbytet av information och erfarenheter är ordnade på ett sådant sätt att båda parterna kan vara nöjda.

Intresse

För att man ska komma till Tian räcker det inte bara med att man vet om vad som händer där. Man måste också uppleva att verksamheten där har någonting att ge en. Det är viktigt att veta vad de som man vill att ska komma till Tian vill göra på sin fritid för att kunna erbjuda det de vill ha i den form de behöver det.

Det är också viktigt att de som lever nära den som är utvecklingsstörd är positivt inställd till personens fritidsverksamhet. Den som har ett handikapp är ofta beroende av sina närstående och dem som hjälper honom eller henne att klara sig i vardagen. Därför kan de vara speciellt känsliga för andras åsikter och attityder.

Forskning har visat att utvecklingsstörda på sin fritid vill vara tillsammans med andra i små grupper, gärna med andra som är i samma ålder som man själv, eller hålla på med en hobby. De skulle också vilja gå på stan för att titta i skyltfönster, köpa glass från kiosken och så vidare. De vill också vara ensamma hemma, vila, lyssna på radio och titta på TV. (T.ex. Grunewald & Back 1975)

Förbindelserna och de ekonomiska förutsättningarna

Det går bra att komma till Tian med buss, spårvagn och metro. Alla bussar som kör längs med Tavastvägen stannar nästan utanför Tian. Åtminstone på bussturena 17, 23, 55, 55A, 65A, 67 och 73 körs vissa turer med låggolvsbuss, som också är lämplig för den som har svårt att röra sig. Det är bara drygt hundra meter från Hagnäs torg till Tian, så det borde vara möjligt att komma också med metro, eller någon buss eller spårvagn som har hållplats vid Hagnäs torg.

Största delen av dem som brukar vara på Tian kommer ändå med taxi. För att få färdtjänstens taxiförmån att räcka till, borde de utvecklingsstörda som bor nära varandra åtminstone ibland samåka. Kommunen ska ordna "skälig färdtjänst" och föjleslagarservice åt en person som behöver det för att kunna leva ett normalt liv (L om service och stöd på grund av handikapp 8§).

Priserna på dryck och ätbart Tian kan knappast vara ett oöverkomligt hinder för någon att delta. Själva verksamheten är gratis, bara då det är disco brukar man ta ett litet inträde, men då ingår även mat och dryck i priset.

Färdtjänst

Till färdtjänsten och ledsagarservicen hör "sådana transporter, som en gravt handikappad person behöver för arbete, studier, utträttande av ärenden, deltagande i samhällelig verksamhet eller rekreation eller av annan orsak och som hör till det dagliga livet". Som gravt handikappad räknas den som har speciellt svårt att röra sig och som på grund av sin sjukdom eller sitt handikapp har mycket stora, "oskäligt stora", svårigheter med att åka buss, spårvagn eller metro. Färdtjänsten ska för gravt handikappade ordnas så, att de får minst 18 enkelresor per månad som de kan använda för resor på sin fritid. Dessutom ska kommunen ordna färdtjänst för de resor som de behöver för sitt arbete eller sin skolgång. (F om service och stöd på grund av handikapp). Man kan ansöka om färdtjänst från sin egen hemkommun. Färdtjänstresorna gäller bara inom hemkommunen och i de grannkommuner som den egna kommunen gränsar till. Då man ansöker om färdtjänst krävs det vanligtvis att man har ett läkarintyg över sitt handikapp.

Många av de utvecklingsstörda personer som besöker Tian skulle gärna göra det oftare, men deras färdtjänstresor räcker inte alltid till. Om de beviljats 18 enkelresor per månad, betyder det att de egentligen kan göra nio resor med taxi på sin fritid. De här resorna ska räcka till allt man vill göra på sin fritid: uträtta ärenden, besöka vänner och släkt, besöka biblioteket och simhallen och komma till Tian. Då det gäller att komma till Tian i Helsingfors med färdtjänst ställer det till problem för dem som bor i en kommun som inte har gemensam gräns med Helsingfors. I Kyrkslätt har kommunen ordnat detta genom att ordna två resor per vecka till Helsingfors för sina utvecklingsstörda. Många begövr också hjälp med att beställa taxi.

En möjlighet för att få resorna att räcka till är att samåka med andra som bor på samma boende eller annars i närheten. Problemet med det här är, att det inte alltid är någon annan som är intresserad av samma sak som man själv. Det kräver också att man planerar lite

i förväg och att man kan samarbeta med någon annan.

En annan möjlighet skulle vara att åka mera kollektivt. Det kan vara omöjligt om den utvecklingsstörda personen har tilläggshandikapp som gör det svårt för honom eller henne att röra sig. Många skulle nog ändå klara av att åka buss, bara de skulle få hjälp och stöd av en stödperson.

Inom DUV har det varit diskussioner om att ordna uppsamlade skjutsar till Tian för dem som annars inte kan ta sig dit. Det har redan reserverats pengar för det i budgeten för 1998. Många utvecklingsstörda skulle säkert bli glada om det skulle ordnas skjuts till olika tillställningar.

Tid

Fritiden är en tid för både aktivitet och vila. Många som jobbar eller går i skolan har långa dagar. Efter en tung arbetsdag kanske man inte alltid är orkar åka iväg någonstans. Det ordnas också annan verksamhet samtidigt eller samma dag som Tian är öppen.

Även om det nog i flera olika sammanhang har betonats att man kan komma till Tian när som helst då det är "öppet hus" och att man kan gå när man vill, är det ändå många som inte riktigt förstått det. Många kanske tror att man måste komma då det börjar och gå då det är slut. Det här kan ha att göra med att den som är utvecklingsstörd är van att allt slutar och börjar på en bestämd tid: skolan, jobbet, klubbarna och så vidare. Det kan vara svårt att själv bestämma hur länge man ska vara på Tian.

Trygghet och stöd

Som redan tidigare påpekats är det mycket viktigt att den som är utvecklingsstörd får tillräckligt med stöd både för att välja fritidsaktivitet och då han eller hon väl deltar i någon fritidsverksamhet. Det här ställer stora krav inte bara på fritidsverksamhetens arrangörer, utan också på föräldrar och boendepersonal. De som har hand om en utvecklingsstörd och känner ansvar för honom eller henne, behöver också få tillräckligt

med både information och stöd för att det ska kännas tryggt att så att säga släppa iväg honom eller henne. Man vill bland annat vara säker på att det finns tillräckligt med kompetent personal på plats och att resorna är trygga.

En utvecklingsstörd person kan vara väldigt känslig för stämningar hos dem som är viktiga för honom eller henne. Personen märker därför säkert om boendepersonalen eller föräldrarna inte är intresserade av eller osäkra inför någon typ av fritidsverksamhet. Det skulle därför vara viktigt att rikta information och stödinsatser även till de människor, som är viktiga personer i den utvecklingsstörda personens liv och vardag.

9. Slutord och utvärdering

Grundtanken som länge funnits inom DUV var, att det finns behov av ett allaktivitetscentrum för finlandssvenska utvecklingsstörda, där verksamheten skulle stöda integration och självständigt boende. Allaktivitetscentret skulle också vara en möjlighet att samarbeta med andra handikappgrupper och fungera med öppna dörrar för de människor i samhället som inte är handikappade. Ur den här idén föddes Tian, med stöd från PAF och ASPA.

Nu då Tian är inne på sitt tredje verksamhetsår, har DUV har en centralt belägen, handikappvänlig och välfungerande lokal som fungerar som ett allaktivitetscentrum för utvecklingsstörda. Verksamheten är uppbyggd kring en "öppet hus" princip. Tian fungerar också som verksamhetsutrymme för några klubbar, som träffas regelbundet.

Effektivt utnyttjande

Ännu har inte alla de utvecklingsstörda som skulle kunna ha stort utbyte av verksamhet av det här slaget hittat till Tian. Det största orosmomentet i Tians verksamhet är, att så få av alla de utvecklingsstörda som skulle kunna ha stort utbyte av att komma till Tian inte ännu börjat se Tian som sitt Allaktivitetscenter. Erfarenheter från bland annat finskt håll visar ändå, att det nog kan ta sin tid innan ett allaktivitetscenter av det här slaget blir

en naturlig och fungerande del i de utvecklingsstördas vardag. Det är egentligen först nu som verksamheten på Tian börjar komma igång, då det helt klart har tagit sin tid att finna en lämplig lokal, ställa den i ordning och finna en person som på längre sikt kan ansvara för verksamheten.

I dagens läge finns det verksamhet på Tian fyra kvällar i veckan: måndag, tisdag, onsdag och söndag. Dagtid finns det ingen verksamhet på Tian. Det finns följaktligen ännu outnyttjad kapacitet då det gäller att få ut så mycket som möjligt av Tian. Ökad verksamhet skulle naturligtvis innebära att det behövs mera personalresurser på Tian.

De som främst kunde ha nytta av alternativ verksamhet på dagtid är utvecklingsstörda som bara arbetar några timmar några dagar i veckan. Även ålderspensionerade utvecklingsstörda, och varför inte också icke utvecklingsstörda pensionärer, kunde ha utbyte av någon typ av dagverksamhet.

Ålderstypisk verksamhet

Det skulle vara viktigt att erbjuda ålderstypisk verksamhet för de utvecklingsstörda. Vuxna utvecklingsstörda behöver andra erfarenheter än ungdomarna och barnen. Eftersom det är en fördel om gruppstorleken kan hållas liten, skulle det säkert finnas tillräckligt många inom respektive åldersgrupp. Man kunde till exempel tänka sig en indelning i barn upp till 15 år, ungdomar 16-30 år, yngre vuxna 30-50 år och äldre vuxna från 50 år och uppåt. Det finns förstås även skillnad i utvecklingsgrad inom åldersgrupperna, men jag tror ändå att det skulle vara viktigt för de utvecklingsstörda att kunna identifiera sig med sin egen åldersgrupp. De skulle säkert också få mera ut av verksamheten om den var anpassad till deras livserfarenhet. Då man i dagen samhälle betonar normalisering, skulle det vara ett viktigt steg i den riktningen att kunna erbjuda en sådan verksamhet som man brukar anse att är 'normalt' för personer i hans eller hennes ålder.

Möjligheten till barnparkeringen skulle kunna vara en viktig kanal för avlastning för de föräldrar som har ett utvecklingsstört barn. Ett utvecklingsstört barn kan kräva mycket av familjens energi och uppmärksamhet. Ibland behöver föräldrar tid bara för varandra, för att göra någonting speciellt med sina icke utvecklingsstörda barn eller helt enkelt någon gång bara för att uträtta ett ärende. Barnparkeringen på Tian skulle kunna vara ett andningshål både för föräldrarna och barnet själv, så att de sedan igen bättre skulle orka med varandra. DUV har gått ut med informationen att man vid behov kan ordna barnparkering på lördag eftermiddagar. Det ställer då krav på föräldrarna att ta initiativet och be om barnparkering. Eventuellt skulle det kännas lättare för föräldrarna om man informerade om vissa datum då det ordnas barnparkering. Föräldrarna skulle då inte direkt vara tvungna att be föreningen ordna verksamheten, vilket kan kännas svårt.

Utvecklingsstörda ungdomar och unga vuxna står i dagens samhälle allt oftare inför att frigöra sig från sina föräldrar och det förväntas av dem att de med de resurser och den förmåga de har, ska börja leva ett så självständigt liv som möjligt. De utvecklingsstörda som strävar till att bo självständigt behöver få träffa andra som är i samma situation. De behöver också träna sådana färdigheter som är viktiga för att man ska klara sig i samhället. På Tian kunde det erbjudas fler tillfällen för dem att lära sig och öva sådana färdigheter som de behöver för att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt.

Stödpersonsverksamhet

Som det redan tidigare konstaterades, behöver den som är utvecklingsstöd mera stöd än andra då det gäller att både planera sin fritid och för att konkret överhuvudtaget ha någon fritidsverksamhet. Det är därför viktigt att de instanser som arrangerar fritidsverksamhet för utvecklingsstörda erbjuder både den utvecklingsstörda och de personer som är viktiga för honom eller henne tillräckligt med stöd och information, så att verksamheten känns trygg att delta i.

Stödpersoner behövs för att ge trygghet och möjligheter till nya intryck för de utvecklingsstörda. I dagens läge finns det inte tillräckligt med stödpersoner. Personalen på boendeenheterna och föräldrar har inte alltid möjlighet att vara tillsammans med den

utvecklingsstörda på hans eller hennes fritid. Det ska de inte känna sig tvugna till heller. Det skulle vara viktigt att den utvecklingsstörda hade möjligheter att delta i fritidsverksamhet även utanför den direkta hemmiljön, det är en viktig kanal för att den utvecklingsstörda ska kunna få nya bekantskaper och intryck, men också ett nödvändigt steg mot ett allt självständigare liv och boende. Om det fanns tillgång till stödpersoner skulle många av de utvecklingsstörda som idag är helt beroende av färdtjänst för att ta sig till fritidsverksamheten, kunna åka t.ex. buss. Stödpersonerna skulle möjliggöra nyttig och nödvändig träning för den som är utvecklingsstörd att mera självständigt röra sig i samhället. Stödpersonsverksamheten kunde även bidra till att öka förståelsen för utvecklingsstörda i samhället i och med att allt flera människor skulle se utvecklingsstörda röra sig i samhällen och personligen komma i kontakt med dem.

Om DUV vill satsa på att själv ordna stödpersonsverksamhet kräver det en stor arbetsinsats. Den som ställer upp som stödperson för utvecklingsstörda behöver både få en ändamålsenlig utbildning, fortlöpande handledning och möjlighet att träffa andra stödpersoner. För att kunna ordna stödpersonsverksamhet krävs det att det finns en person som har möjlighet att rekrytera villiga personer, ordna utbildning, koordinera verksamheten samt ansvara för stödpersonernas handledning. En möjlighet är också ett ökat samarbete med t.ex. Röda Korsets och församlingarnas väntjänst.

Det skulle vara angeläget att forska mera i vad de utvecklingsstörda i helsingforsregionen har för önskemål och förväntningar gällande sin fritid. Det skulle också vara mycket intressant att genom socialpsykologisk forskning ta reda på mera om utvecklingsstördas självkänsla och identitet. Finns det ett samband mellan upplevt meningsfull fritid och god självkänsla? Hurdan gruppidentitet har de utvecklingsstörda? Identifierar de sig med andra utvecklingsstörda och vilka andra eventuella gruppidentiteter har de?

Information och marknadsföring

Informationen om Tian, och även själva fritidsverksamheten, når bäst fram till de utvecklingsstörda då den är individuell och uppsökande. Det ställer stora krav på dem som ansvarar för verksamheten. Även om det inte nog kan betonas hur viktigt det är frivilligt att delta i fritidsverksamheten, så kan den som är utvecklingsstörd ändå behöva en extra puff för att komma sig för att prova på någonting nytt. Den som är utvecklingsstörd har rätt att få förslag och uppmuntran till att utveckla sin fritid till en meningsfull del av sitt liv. Den uppsökande informationen får ändå inte bli sådan att den utvecklingsstörda känner att han eller hon är tvungen att delta bara för att det nu en gång ordnas någonting.

Det borde vara en självklar sak att man deltar i sådan verksamhet man är intresserad av och som man känner att man får ut någonting av. Det är därför viktigt att de som planerar fritidsverksamheten känner till vad de utvecklingsstörda vill ha. Alltför ofta tror vi att vi vet vad de utvecklingsstörda vill ha utan att fråga dem. Den som är utvecklingsstörd har rätt att bli tillfrågad om vad han eller hon vill göra av sitt liv och sin fritid.

Det skulle vara viktigt och intressant att utreda hur de som är utvecklingsstörda uppfattar information. Hurdan information når fram till dem och hurdan information vill de ha?

Uppföljning

För att kunna utveckla verksamheten på Tian skulle det vara viktigt med en kontinuerlig uppföljning av verksamheten. En sådan fortlöpande utvärdering kunde helt enkelt bestå av överenskomna och regelbundna samtal där man verkligen skulle ta sig tid att fundera på verksamheten så mångsidigt som möjligt. Om sådana uppföljande diskussioner ordnas, skulle det vara bra om både anställda, styrelsemedlemmar och de personer som besöker Tian var med.

Allaktivitetsprojektet och självständigt boende

Projektet med Tian är inte på långt när ännu avslutat, verksamheten börjar egentligen först nu komma igång. Då de yttre ramarna börjar vara i ordning har Tian nu alla möjligheter att fullt utnyttjas som ett allaktivitetscenter för utvecklingsstörda i olika åldrar.

Förutom att verksamheten på Tian planeras för att stöda självständigt boende, kan Tian också bidra till att öka kunskapen och förståelsen i samhället för de utvecklingsstörda. En satsning på stödpersonsverksamhet som ett led i normaliserings och integrationssträvandena kunde utgöra en naturlig del i att stöda de utvecklingsstördas identitetsutveckling och självkänsla genom ökat socialt stöd.

Kätförteckning

ASPA:s brodyr ASPA Asumispaalvelusäätiö-Bostadsstiftelsen.

Brown R.J. 1988. (ed) Quality of life for handicapped people. London: Croom Helm.

DUV i Helsingfors med omnejd 10 år. Föreningens tioårshistorik. Karin Siggberg 1981.

DUV verksamhetsplan 1995.

DUV verksamhetsplan 1996.

DUV verksamhetsberättelse 1997.

DUV verksamhetsplan 1998.

FDUV 1997. Fritidsverksamhet för utvecklingsstörda. (Brosdyr)

FDUV Verksamhetsberättelse 1997.

FDUV & Kårkulla samkommun (saknar årtal) Hej kommun. Jag heter Lars. Känner du mej? Oy Formato Ab/Korian kirjapaino.

Förordning om service och stöd på grund av handikapp 18.9.1987/759.

Grunewald, K. & Bakk, A. 1975. Omsorgsboken. En bok om psykisk utvecklingsstörning. Nacka: Esselte Herzogs.

Hartama, M. & Salovirta, T. 1987. Kehitysvammaisten aikuisten harrastusaktiivisuus. Valtakunnallisen tutkimus- ja kokeiluyksikön julkaisuja 4/1987. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. 1998. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita.

Iso-Ahola, S. 1980. The social psychology of leisure and recreation. Iowa: Brown Company Publishers.

Jarhag, S. 1993. Inflytande i vardagslivet - närstudie av tre utvecklingsstörda personers inflytande i sitt vardagsliv. FoU-rapport 1993:1.

Kaipio, K. (toim.) 1996. Me teimme sen. Kehitysvamma palvelujen laadun kehittämisen käytännöt. Kehitysvamma palvelujen tuloksellisuus ja laatu -projekti. Kehitysvammaliitto ry. Tutkimus- ja kokeiluyksikkö. Helsinki: Hakapaino

Kårkulla kommunalförbund. 1992. Utveckling och avveckling: Kårkulla vårdhems framtid samt resurscentrets funktioner. Kirjala: Kårkulla kommunförbund.

Lag angående specialomsorger för utvecklingsstörda 23.6.1977/519.

Lag om service och stöd på grund av handikapp 3.4.1987/380.

Lörelius, J. 1976. Utvecklingsstördas fritid: intervjuer med 216 utvecklingsstörda omsorgstagare på dagcenter och skyddade verkstäder. Uppsala: Uppsala universitet.

Lörelius, J. 1978. Att informera utvecklingsstörda. Uppsala: Uppsala universitet.

Lörelius, J. & Nilsson, A-C. 1976 Köpmannagatan 45. En fritidsgård för utvecklingsstörda. Uppsala: Projekt Mental Retardation.

Lörelius, J. Nilsson, A-C., Thorsell, I. & Waller M. 1978. Att inventera utvecklingsstördas fritidserfarenheter. Uppsala: Projekt Mental Retardation.

Naess, S. 1987. Quality of life. Concepts, Methods and Applications. Oslo: Institute of Applied Social Research.

Nordling, I., Schleien, S. & Bender, M. (saknar årtal) Fritid och rekreation för utvecklingsstörda. En sammanställning om forskningsbaserade principer, råd och anvisningar om syften, effekter-nyttor, metoder, modeller och hinder. Riksförbundet FUB. Göteborg: Länstryckeriet.

Sosiaalhallituksen raporttisarja 5/1989. Päätös on sinun. Kehitysvammaisten asemaa ja osallistimista selvittäneen työryhmän raportti.

Vesala, H. 1992. Kehitysvammaisten harrastaminen. Elämänlaatututkimuksen osaraportti. Valtakunnallisen tutkimus- ja kokeiluyksikön monisteita. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Åhlund I. 1996. Ung i FUB. Idetidsskrift för fritidsledare. Studieförbundet Vuxenskolan och Riksförbundet FUB. Johanneshov: Garanti Data.

Personlig kommunikation

Verksamhetssekreterare Mona Johansson, DUV i Mellersta Nyland. 2.4.1998.

Socialarbetare Annika Rönnqvist, Kårkulla samkommun, omsorgsbyrån. 8.4.1998.

Socialarbetare Lisbeth Översti, Kyrkslätt. 14.4.1998.

Socialarbetare Susanne Dahlström, Grankulla. 16.4.1998.

Fritidssekreterare Mailen Murman, FDUV. 22.4.1998.

Fritidsledare Marja Savolainen, Kehitysvammatuki 54, Ystävätupa. 22.4.1998.

Socialarbetare Gabriella Westerlund, Södra socialservicebyrån, Helsingfors. Maj 1998.

Verksamhetsledare Ewa Kepsu, DUV i Mellersta Nyland. 11.5.1998.

Ordförande Christian Starck, DUV i Mellersta Nyland. 13.5.1998.

DUV styrelsemedlemmen och Tian aktiva Kari Lautjärvi, DUV. 14.5.1998.

DUV styrelsemedlem, tidigare ordförande Gunnel Grönlund, DUV. 24.5.1998.

**Bilaga 1: Styrelsen för De Utvecklingsstördas Väl i Mellersta Nyland r.f.
Sammasättning åren 1996-1998.**

Styrelsen 1996

Ordförande: Gunnel Grönlund
Viceordf.: Christian Starck
Kassör: Virpi Schauman

Medlemmar:

Joan Eriksson
Kaj Ilmoni
Peggy Karanen
Inge-May Nordlin
Jukka Routimo
Mirja-Lena Sormunen
Rolf Wahlström

Utanför styrelsen:
sekreterare Erika Vuorinen

Styrelsen 1997

Ordförande: Christian Starck
Viceordf.: Gunnel Grönlund
Kassör: Virpi Schauman

Medlemmar:

Joan Eriksson
Kaj Ilmoni
Inger Karlsson
Kari Laurjärvi
Inge-May Nordlin
Mirja-Leena Sormunen
Jukka Routimo
Rolf Wahlström

Utanför styrelsen:
sekreterare Mona Johansson

Styrelsen 1998

Ordförande: Christian Starck
Viceordf.: Inger Karlsson
Kassör: Virpi Schauman

Medlemmar:

Nina-Maria Boucht
Gunnel Grönlund
Runar Haglund
Kaj Ilmoni
Kari Lautjärvi
Regina Wallén

Sekreterare: Mona Johansson
(Sjukledig f.o.m. maj 1998,
avlidit 3.6.1998)

